

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 8

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 761 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish.....	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash	20
Shakarov Zafar Gafforovich	
Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему	24
С.С. Исмаилов	
“Kreativ iqtisodiyot” va “kreativ industriya”: mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili	32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari	41
Sh.B. Donayev	
Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir	45
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish	49
Idirisov Alisher Otajonovich	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini.....	53
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Poverty in developing countries: new problems and solutions.....	57
Amirdjanova Sitara Sunnat kizi	
Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики	61
Вохидова Мехри Хасановна	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран	69
Буранова Лола Вахобовна	
Mamlakatimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi.....	78
Babamatov Tolib Hakimovich	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	83
S.A.Karabayev	
O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari	90
Yusupov Aziz Shuxratovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	95
Gulbayeva Feruza Islamovna	
Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	102
Sherov Alisher Bakberganovich	
Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili	107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi	
O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	111
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций	116
Умида Юлдашева	
Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях.....	120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович	

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda klaster tizimini joriy qilish jarayonlari.....	132
Ziyadullayev G'ayrat Umidulla o'g'li	
Hududlar soliq salohiyatini oshirishda soliq risklarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari	138
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
O'zbekistonning xalqaro bozordagi faoliyatini kengaytirishda marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi.....	144
Shadieva Madina Djaloliddin qizi	
Xususiy tadbirkorlik va kichik biznes subyektlarining rivojlanish tendensiyalari.....	148
Jumanazarova Z.K.	
Xalqaro savdning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri	154
Rashidov Bekzod Ulug'bek o'g'li, Isayev Laziz Baxtiyorovich	
Oliygochlarni optimallashtirishda sinergiya samarasiga erishish yo'llari	158
Adizov Sanjar Rashidovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida bank tizimining barqarorligini ta'minlash asosida aholi kambag'allik darajasini qisqartirish	165
Xoliyrov Murod Qahramon o'g'li, Xoliyrova Shoxista Qahramon qizi	
Концептуальная основа маркетинга в социальных сетях в туризме.....	174
Касимова Зилова Гуламиддиновна	
O'zbekistonda don mahsulotlari klasterlarida ishlab chiqarish va xo'jalik faoliyatini rivojlantirish	182
Alimov G'ayratjon Abduraxmon o'g'li	
Актуальные проблемы и пути решения приватизации государственного имущества в узбекистане	186
Шахзод Сайдуллаев	
Ttijorat bank daromadlaridagi risklarni baholash va boshqarishni takomillashtirish	192
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyatini oshirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	196
Quyjanov Xurshid Abdullayevich	
Tashkilotning moliyaviy natijalarini hisobga olishda auditni takomillashtirish masalalari	200
Bakayev Xurshid Maxmudovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi o'rni va ahamiyati.....	206
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Анализ международного опыта в сфере тепличного овощеводства	214
Нурутдинова Зухра Алишеровна	
Hududda turizm xizmatlarini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalarining mohiyati	220
Madaminova Sanobar Askarovna	
Hududning iqtisodiy o'sishini "yashil" iqtisodiyot asosida shakllantirishning nazariy asoslari.....	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
Davlat tibbiy sug'urta jamg'armasi faoliyati tahlili.....	230
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	234
Uzakova Umida Ruziyevna	
O'zbekistonda turistik majmualarni boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va yondashuvlarining metodologik jihatlarini.....	241
Xomidov Qaxxorali Qurbonali o'g'li	
Aktiv va reaktiv quvvatlari tushunchasi va ularni soliqqa tortishdagi mavjud muammolar	247
Boykabilov Bahodir Mustafayevich	

Kichik sanoat zonalari korxona va mahsulotlar raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuv	251
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Investitsion jozibadorlikni baholashning uslubiy jihatlari	255
N.N.Zikrillayev	
Hududlarda turizm tarmoqlari infratuzilmasi va uni rivojlantirishni boshqarishning metodologik jihatlari	263
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
The connection of legal protection of geographical indications and state's economic growth	268
Almosova Shahnoza Sobirovna	
Kichik biznesning integratsiyalashuv mexanizmlarini shakllantirish	273
Israilov Rustam Ibragimovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari	277
D.D. Suvanova	
Оптимизация маркетинговой деятельности вузов узбекистана для привлечения абитуриентов	283
Шамшиева Наргизахон Носирхужа кизи	
Davlat budjetidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	290
Xannarov Komiljon Karimovich	
Tijorat banklarida transformatsiyalashuv jarayonlarining tahlili	296
Yoqubov Murodjon Valibekovich	
Роль инновационных инфраструктур в обеспечении конкурентоспособности промышленных предприятий	302
Каримов Хожакбар Махамаджон угли	
O'zbekiston qishloq xo'jaligida Osiyocha ishlab chiqarish usuliga asos solinishi	306
Abdulla Abduqodirov	
Kichik biznes korxonalari ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilish yo'llari	312
Nasrullayev Feruz Furqatovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy adolat – barqaror rivojlanish kafolati	318
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
“Istiqlol” memhonxonasi reklama faoliyati tahlili	322
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda asosiy belgilovchi omillar	328
Xaydarov Xurshidbek Latipjonovich	
Enhancing Industrial Efficiency through Integrative Sustainability Approaches	334
Kholmukhamedova Feruza	
Современные способы получения нефтяных битумов	338
Юлдашев Норбек Худайназарович, Махмудов Мухтор Жамолович, Комолов Руслан Илхомбекович	
O'zbekistonda agrobiznes orqali hududlarni rivojlantirish masalalari	342
Islomov Jamshed Davronovich	
Зарубежный опыт трансформации железнодорожной транспортной системы	347
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat xususiy sherikligini tashkil etishning mintaqaviy xususiyatlari	351
Qurbanov Jumanazar Omonovich	
Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish hamda hisob siyosatini shakllantirish	354
Uzakov Utkir Abdusattarovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	357
Gulbayeva Feruza Islamovna	

Ta'lim muassasalarida namunaviy shtat, jadvallarni tuzish tartiblarini takomillashtirish	364
Ortiqov Xamroqul Abdumajidovich, Boliyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Mamlakatimizda turizm sohasini istiqbolda rivojlantirishga ta'sir etuvchi ekzogen omillar tahlili	369
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining masofaviy va boshqa xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish masalalari.....	378
Ortiqov Oybek Abdullayevich	
Transport infratuzilmasining xususiyatlari.....	390
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Asosiy vositalarni xalqaro standartlar asosida hisobga olish tartibi	394
Shermamatov Sirojiddin Xaydarovich	
Logistika jarayonlarida raqamli yechimlar.....	399
Yarashova Vasila Kamalovna, Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlarning hisobini takomillashtirish.....	403
Abdusaidov S.J.	
Venchur kapitali: kelib chiqish tarixi va ilg'or horijiy tajribalar.....	409
Do'stov Firuz Ilxomovich	
Анализ статистического исследования рынка паломнического туризма в республике узбекистан	414
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	
Структурно-функциональный анализ гастрономического туризма в республике узбекистан	420
Салиева Екатерина Сергеевна	
Вопросы привлечения внешнего финансирования металлургических предприятий в узбекистане.....	427
Татьяна Будей	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning afzalliklari	431
Khusanov Nodirbek Djumanazarovich	
Innovatsion g'oyalar va yangi ilmiy ishlanmalar asosida innovatsion mahsulotlar yaratishning boshqaruv tizimi samaradorligini oshirish yo'llari.....	437
Daliyev Xusan Xojakbarovich	
Macroeconomic factors in the development of the banking performance	442
Mamadiyorova Madina Nuriddin kizi, Dr.Susanti Kurniawati, X.S.Umarov	
Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	449
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Ecological sustainability and trade: economic and environmental implications of uzbekistan's accession to the WTO	453
Mironshokh Sattarov, Denny Andriana, Sirojiddin Yangiboyev	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishni o'ziga xos tendensiyalari.....	458
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning ilmiy – nazariy asoslari.....	468
Davletov Po'lat Torabayevich	
Ekoshahar tashkil etishda "yashil" belbog' hamda "yashil" makonning o'rni	476
Karimova Muqaddas Zabixullayevna	
Необходимость изучения механизма управления социально-трудовыми отношениями при переходе республики узбекистан на "зеленую" экономику.....	479
Раматов Зафарбек Жуманиязович	

Klasterlarning rivojlanish tarixi, ularning o'ziga xos xususiyatlari va raqobatbardoshlikdagi o'rni.....	482
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
Soliqlarni raqamlashtirish: QQS ning muammo va istiqbollari	486
Abdulxayeva Shahnoza Muhammadiyevna	
Dehqon va tomorqa xo'jaliklarida sug'oriladigan yerlarning unumdorligini oshirish yo'llari.....	492
Xo'jageldiev Chorshanbi Pardayevich	
Topical issues of analytical support for financial resources management of business entities in modern conditions	498
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Исследование цифровой валюты центрального банка как новой формы денег	506
Якубова Шамшинур Шуҳратовна	
Структуризация прибыли предприятия, факторы формирования и выявление резервов её повышения.....	513
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Xorijiy mamlakatlarda oilaviy migratsiya masalalari.....	517
Kadirova Zulayho Abduhalimovna, Gaziyeva Sulxiya Saidmashrafovna	
Ta'limda innovatsion tadbirkorlikning tarixiy rivojlanishini asosiy bosqichlari.....	522
Madaminova Xusnidaxon Shuxratovna	
Integratsiya jarayonida bog'dorchilikda klasterlarni barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar va tarkibiy o'zgarishlarga ta'siri	526
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Banklarning moliyaviy xavfsizligi va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri.....	532
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish istiqbollarini belgilash jarayonini ekonometrik modellash.....	535
Turgunov Odilbek Maripovich	
Zamonaviy pul-kredit siyosatining iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi rolini baholash.....	542
Mamanazarov Abdusamat Abdusaitovich	
The unique characteristics of governance systems in various countries: a comparative analysis.....	549
Bozorboev Otamurod Nurmuxammad ugli, Denny Andriana, Usmanov Bunyod	
GREEN ECONOMY AND GREEN CHEMISTRY: principles, priorities, advantages and it's impact to the future.....	553
Fozilova Firangiza Komilovna, Zokirova Ferangiz Zafarovna	
Kichik biznesda yoshlar tadbirkorligini shakllantirish va rivojlantirishning mohiyati va ahamiyati.....	557
Karimova Mavjuda Boxodirovna	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	562
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Temir yo'l transportida yuk tashish samaradorligining iqtisodiy negizi tushunchasi va xususiyati.....	568
Shukurova Sultana Said Sultanovna	
Tashqi savdo va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi o'zaro aloqalarining hozirgi holati va tendensiyasi.....	572
Hayitova Nigora Ilxomovna	
Mamlakat tashqi qarzini boshqarishning samarali yo'llari	576
Choriyev Fazliddin Ishkuvatovich	
A comparative analysis of investment risk management in the non-profit sector	583
Rakhimov Shoxrux Abduqaxxor O'g'li, Muhamad Arief Ramdhany	
Роль налога на доходы физических лиц в формировании бюджета узбекистана.....	587
Наврузова Фароғатхон	

Принцип работы электронных денег в форме электронных кошельков в банковском секторе	592
Ширинова Шохсанам Собир кизи	
Дальнейшее повышение эффективности деятельности постов удаленного электронного декларирования путем преобразования их структуры и алгоритма взаимодействия	598
Бахидова Феруза Алимовна	
Ishbilarmonlik muhitining mohiyati hamda uni baholashning zamonaviy usullari	603
Majidov Faxriddin Abdurazzok o'g'li	
Davlat moliyaviy siyosatining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	609
Jabborova Dilafruz Sodiq qizi	
Mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishida kichik biznes subyektlari faoliyatining ahamiyati	614
Ismoilov Narimonjon No'monjon o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari	619
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
Telekommunikatsiya sanoatining rivojlanish tendensiyalari	625
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
O'zbekistonda xizmatlar sohasi va uning amaldagi holati tahlili	631
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning atrof-muhitni yaxshilash va iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish munosabatlari tahlili	637
Raximova Mohinur Dilshod qizi	
OTMlarining ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonida qo'llaniladigan innovatsion shakl va metodlar	645
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsiya loyihalari samaradorligini baholashda moliyaviy modellashtirishning muhim jihatlari	651
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Internal factors influencing the competitiveness of the textile industry	657
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Mamlakatimiz tijorat banklari aktivlari samaradorligini baholash dolzarbligi	662
Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich, Baltabaev Maxmud Toshpo'latovich	
Xalqaro bozordagi eng katta birlashish va sotib olish (m&a) opertsiyalari bo'yicha tahlili	667
Ahamdjonov Abdulloh Ahadjon o'g'li	
The impact of markets for innovative banking products on the economy	675
Abdurakhimova Dilara Karimovna	
Перспективы и производственные условия прядильных предприятий узбекистана	682
Н.Т. Гафурова, М.Э. Ходжаева, Б.Б. Бозоров	
Increasing the effectiveness of using marketing tools in public transport	686
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, G'iyosidinov Boburbek Baxtiyor o'g'li, Wang Cheng	
E-commerce strategies for global market expansion	694
Allanazarova Dilnoza, Gulnora Abdurakhmanova, Vanessa Gaffar	
Chinese commercial banks experience in asset diversification	704
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Issues of greening the economy in ensuring sustainable economic growth	708
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
“Риск-ориентированный надзор в банковском секторе узбекистана: актуальные практики и вызовы”	712
Суюнов Жасур Бозорович	

Рейтинг устойчивости субъектов предпринимательства: некоторые теоретические и практические аспекты	715
Исроилов Баходир Ибрагимович, Ibragimov Boburshoh Boxodir ugli	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	718
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
O'zbekistonda moliyaviy razvedka xizmati faoliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	725
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li, G'aniyev Samariddin Murodullo o'g'li	
Передовые методы сбора данных для точных маркетинговых исследований	730
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Budjet tashkilotlarida ichki auditni tashkil etish va uning uslubiyotini takomillashtirish.....	733
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda logistikaning nazariy va uslubiy asoslari.....	740
Mirzanova Nozima Maratovna	
Tijorat banklarining transformatsiyalash jarayonlarini masofaviy bank xizmat turlari orqali rivojlantirish	744
Farmanova O'g'iloy Aliqul qizi	
Budjet daromadlarini shakllantirishning xorij tajribasi	748
Saipnazarov Shaylavbek Aktamovich	
Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar – o'zbekistonni yanada rivojlantirish strategiyasining tarbiyaviy omili.....	753
Gulxayo Samandarova Abdukarim qizi	

MA'NAVIY-MA'RIFIY TADBIRLAR – O'ZBEKISTONNI YANADA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINING TARBIYAVIY OMILI

Gulxayo Samandarova Abdukarim qizi

Ilmiy tadqiqotchi

Annotatsiya: Maqolada oila, mahalla, tarixiy va madaniy meros, milliy an'analarimizga, umuminsoniy qadriyatlar, ijtimoiy munosabatlar, tarbiyaviy ta'sirga ega bo'lgan hamda ta'lim tashkilotlarida yil davomida o'tkaziladigan ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy tadbirlarlarni yangi boshqichga ko'tarish strategiyasi o'z ifodasini topgan.

Kalit so'zlar: Milliy tiklanish, targ'ibot-tashviqot, tarbiya, ma'naviyat, barkamol avlod, tarbiyalanuvchi, ta'lim tashkilotlari, mafkuraviy immunitet, internet.

Abstract: The article discusses the strategy of raising to a new level spiritual, educational and educational events that have an educational impact on the family, neighborhood, historical and cultural heritage, national traditions, universal values, public relations and carried out in educational organizations. expressed during the year.

Key words: National revival, propaganda, education, spirituality, mature generation, students, educational organizations, ideological immunity, Internet.

Аннотация: В статье рассматривается стратегия поднятия на новый уровень духовно-просветительских и просветительских мероприятий, оказывающих воспитательное воздействие на семью, соседство, историко-культурное наследие, национальные традиции, общечеловеческие ценности, общественные отношения и проводимых в образовательных организациях. в течение года выражено.

Ключевые слова: Национальное возрождение, пропаганда, образование, духовность, зрелое поколение, воспитанники, образовательные организации, идеологический иммунитет, Интернет.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan islohotlarning muhim yo'nalishlaridan biri – ma'naviyat va ma'rifat sohasini rivojlantirish, xalqning ma'naviy salohiyatini oshirishdir. Mamlakatning yangi bosqichdagi taraqqiyotida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar aholini tarbiyalash, milliy g'oya va qadriyatlarni mustahkamlash, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim omil sifatida qaralmoqda.

Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan Yangi O'zbekiston strategiyasida ma'naviyatga alohida e'tibor qaratilib, bu boradagi ishlar milliy taraqqiyotning asosiy mezonlaridan biri sifatida belgilangan. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar jamiyatda sog'lom muhit yaratish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan eng samarali vositalardan biridir. Ushbu tadbirlar orqali jamiyatning barcha qatlamlari, ayniqsa yosh avlod ongiga milliy qadriyatlar, an'analar, tarixiy xotira va ma'naviyat tushunchalari singdiriladi.

Bugungi globallashuv sharoitida yoshlar tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan omillar ko'paymoqda. Shunday sharoitda davlat tomonidan tashkil etilayotgan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar yoshlarning ma'naviy immunitetini kuchaytirish, ularni mustahkam hayotiy pozitsiyaga ega bo'lgan shaxslar sifatida shakllantirishda muhim rol o'ynamoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonning taraqqiyotida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning o'rni katta bo'lib, ushbu yo'nalishda amalga oshirilayotgan ishlar davlat siyosatining ajralmas qismi sifatida namoyon bo'lmoqda. O'zbekistonni yanada rivojlantirish strategiyasi doirasida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar nafaqat ijtimoiy barqarorlik va milliy birlikni mustahkamlash, balki yosh avlodni tarbiyalash va ularni vatanparvar, ma'rifatli shaxslar sifatida shakllantirishda muhim tarbiyaviy omil sifatida qaraladi.

Shavkat Mirziyoyevning asarlari va nutqlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlar jamiyat taraqqiyotida asosiy o'rin tutishi ta'kidlanadi. Uning "Yangi O'zbekiston strategiyasi" nomli kitobida mamlakatning yangi bosqichdagi taraqqiyotida ma'naviy yangilanish va yoshlar tarbiyasiga alohida e'tibor qaratiladi. Kitobda ta'kidlanganidek, jamiyatning ma'naviy-ma'rifiy salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir (Mirziyoyev, 2021).

O'zbek adabiyoti va ma'rifati tarixida alohida o'rin tutgan Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asari ham ma'naviy tarbiyaning ahamiyatini yoritib beradi. Avloniyning fikricha, millatning kelajagi yoshlarning ma'naviy tarbiyasiga bog'liq bo'lib, bunday tarbiya jamiyatning har bir a'zosi uchun muhim vazifadir. Ushbu qarashlar O'zbekistonda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning tashkil etilishida asosiy metodologik tamoyillar sifatida xizmat qilmoqda (Avloniy, 1913).

Mahmudxo'ja Behbudiyning asarlari va faoliyati ma'rifiy ishlarning jadallashuvi va millatni uyg'otishda katta ahamiyatga ega. Behbudiyning "Padarkush" dramasi orqali jamiyatdagi ijtimoiy muammolar va ma'naviy inqirozlar ochib berilgan. Behbudiy va boshqa jadidlarning faoliyati, ayniqsa, milliy o'zlikni anglash, ma'rifatparvarlik va ma'naviy yuksalish borasida katta ahamiyat kasb etgan (Behbudiy, 1911).

O'zbekistonda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar davlat siyosatining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u jamiyatning har tomonlama rivojlanishi va barqarorligi uchun xizmat qiladi. O'zbekistonlik adib va davlat arboblarning asarlari bu borada nazariy va amaliy asoslarni belgilab beradi. Ushbu asarlar va fikrlar asosida shakllangan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar xalqimizning ma'naviyatini boyitish va yosh avlodni milliy g'urur va qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim rol o'ynamoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar – o'zbekistonni yanada rivojlantirish strategiyasining ahamiyatini o'rganishda umumiylikdan individuallikka va aksincha tartibda deduksion yoki induksion usullardan foydalanish samara bersa, abstrakt-mantiqiy fikrlash usuli esa jarayonni tizimli tahlil qilishda ahamiyatlidir. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullarini keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar va bunyodkorlik ishlari natijasida xalqimizning ong-u tafakkuri, dunyoqarashi o'zgarishida "Milliy tiklanishdan — milliy yuksalish sari" degan hayotbaxsh g'oyaning ahamiyati tobora ortib borayotganini ko'rish mumkin. Shu bilan birga qator yechimini topmay kelayotgan muammolar ham borki, mavjud muammolarni hal etish, ma'naviy-ma'rifiy ishlarning samarasi va ta'sirchanligini oshirish, ko'lam va miqyosini yanada kengaytirish, mamlakat aholisi, avvalo, yoshlar qalbida amalga oshirilayotgan islohotlarga daxldorlik hissini kuchaytirish, sohadagi ishlarni muvofiqlashtirishning yagona tizimini yaratish maqsad qilindi. Unga ko'ra ezgulik va insonparvarlik tamoyiliga asoslangan "Milliy tiklanishdan — milliy yuksalish sari" g'oyasini keng targ'ib etish orqali jamiyatda sog'lom dunyoqarash va bunyodkorlikni umummilliy harakatga aylantirish;

- oila, ta'lim tashkilotlari va mahallalarda ma'naviy tarbiyaning uzviyligini ta'minlash;
- targ'ibot-tashviqot va tarbiya yo'nalishidagi ishlarni ilmiy asosda tashkil etish, soha bo'yicha ilmiy va uslubiy tadqiqotlar samaradorligini oshirish, ijtimoiy-ma'naviy muhit barqarorligini mustahkamlashga qaratilgan doimiy monitoring tizimini joriy qilish;
- el-yurt taqdiriga loqaydlik, mahalliychilik, urug'-aymoqchilik, korrupsiya, oilaviy qadriyatlarga bepisandlik va yoshlar tarbiyasiga mas'uliyatsizlik kabi illatlarga barham berishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish;
- aholining Internet jahon axborot tarmog'idan foydalanish madaniyatini oshirish, g'oyaviy va axborot xurujlariga qarshi mafkuraviy immunitetini kuchaytirish; madaniyat, adabiyot, kino, teatr, musiqa va san'atning barcha turlari, noshirlik-matbaa mahsulotlari, ommaviy axborot vositalarida ma'naviyaxloqiy mezonlar, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ustuvorligiga erishish;
- davlat organlari va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlik yo'nalishida: mamlakatimizda ma'naviy-ma'rifiy ishlarning asosiy yo'nalishlari bo'yicha davlat organlari, nodavlat tashkilotlar va ishchi (ekspert) guruhlarining bu boradagi faoliyatini muvofiqlashtirish; milliy manfaatlarimizga, hayot tarzimizga zid bo'lgan zararli g'oyalar va ma'naviy tahdidlarning mohiyatini va aholining turli qatlamlariga ta'sirini o'rganib borish;
- yoshlarimiz ongiga salbiy ta'sir etuvchi, ularni g'oyaviy jihatdan qaram etishga yo'naltirilgan harakatlarga qarshi samarali kurash olib borish hamda irodali, fidoyi, vatanparvar va o'z mustaqil fikriga ega avlodni tarbiyalash bo'yicha amaliy chora-tadbirlar dasturlarini ishlab chiqish;
- ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarni tashkil etishga doir xorijiy tajribani o'rganish, shuningdek, bugungi mafkuraviy jarayonlarni ilmiyamaliy jihatdan atroflicha tahlil qilish va baholash;
- maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim tizimi, mahalla va boshqa tuzilmalar kesimida ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarning monitoringini olib borish, aniqlangan muammolarni hal etish bo'yicha ilmiy asoslangan tarbiya texnologiyalari, taklif va tavsiyalar ishlab chiqish; ma'naviy tarbiya va ijti-

moiy-gumanitar fanlar bo'yicha fundamental, amaliy va innovatsion tadqiqotlarni tashkil etish, ularning natijalari amaliyotga tatbiq qilinishini muvofiqlashtirish kabi qator vazifalar belgilab olindi.

Ma'lumki bugungi globallashuv, dunyo miqyosida kechayotgan g'oyaviy-mafkuraviy kurashlar, millatlarning milliy qadriyatlarini izdan chiqarishga qaratilgan "ommaviy madaniyat" va yot g'oyalar ta'siri har qanday davlatdan ma'naviyat masalasiga alohida e'tibor qaratishni taqazo etadi.

O'z navbatida yuksak ma'naviy tarbiyaga ega bo'lgan shaxslargina vatan ravnaqi yo'lida xizmat qiluvchi, el-yurt muammolari va yutuqlariga o'zini daxldor hisoblaydigan, faol fuqarolik pozitsiyasiga ega fuqarolar bo'la oladi.

Ana shunday fuqarolik tarbiyasini ta'limning maktabgacha ta'lim bosqichidanoq amalga oshirish maqsadga muvofiqdir. So'nggi yillarda mamlakatimizda maktabgacha ta'lim sohasini rivojlantirish, uning faoliyatini tubdan yangilash, sohaga ilg'or xorijiy tajribalar va innovatsiyalarni joriy qilish, yuqori malakali kadrlar tayyorlash sohasida ulkan ishlar amalga oshirilmoqda. Bunga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabr-dagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni¹ hamda "Maktabgacha va maktab ta'limi sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024-yil 2-iyuldagi PF-98-son Farmonlari islohotlarning muhim huquqiy asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

Mazkur islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsad — har tomonlama yetuk barkamol avlod tarbiyasini maktabgacha ta'lim bosqichidanoq samarali amalga oshirishdan iborat.

Shu o'rinda yurtboshimiz ta'kidlaganidek, "bola dunyoga kelganidan boshlab, unda aynan maktabgacha bo'lgan yoshda aqliy faollik oshadi, axloqiy-estetik va jismoniy xislatlar shakllanadi". Maktabgacha ta'limi tashkilotlarida ma'naviy - ma'rifiy ishlarni tashkil etishning alohida jihatlaridan biri shuki ayni bu davrda insonning asosiy ma'naviy dunyoqarashi shakllanadigan davr hisoblanadi. Shu sababli Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni o'tkazish bolalarni yuksak ma'naviyatli barkamol shaxs qilib tarbiyalashda o'rni katta.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni ehtiyojlari va qiziqishlari jadal ravishda ortib boradi. U endi qo'ni-qo'shnilarining bolalari bilan ham jamoa bo'lib o'ynashga harakat qiladi, hamma narsani bilib olgisi keladi, har narsani yangilik sifatida ko'rib, buni har tomonlama bilib olishga intiladi. Bunday davrda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarga ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar orqali ma'naviy tarbiya berish muhimdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib boriladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning asosiy tamoyillari insonparvarlik, uzliksizlik, ilmiylik, hayotiylik, yosh va bilim saviyasiga moslik tarzida tashkil etilishi lozim.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida har haftaning juma kunlari tarbiyalanuvchilarning ma'naviy fazilatlarini shakllantirish maqsadida ma'naviyat kunini o'tkazish va har oyning oxirgi juma kunlari pedagog xodimlarni ma'naviy dunyoqarashini boyitish maqsadida ma'naviyat soatlarini tashkil etish amalga oshiriladi. Shuningdek tarbiyalanuvchilar uchun ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etiladi.

Tarbiyaviy ishlarni tashkil qilishda bosh omil — kichik yoshidagi bolalarda Vatanga muhabbat, milliy g'urur, sharqona muloqot odobi, milliy g'oyalarga to'g'ri munosabatda bo'lish, o'zbek san'ati, xalq yodgorliklarini tushunish va ardoqlash kabi yuksak insoniy fazilatlarni shakllantirishdir. Tarbiyaviy ishlarni to'g'ri tashkil qilishda beriladigan nazariy bilimlarni tarbiyalanuvchilar qalbiga yetkazish, ularni kundalik ehtiyojiga aylantirish uchun tarbiyachi quyidagi ish usullariga e'tibor berishi lozim:

- ta'lim tashkiloti, mas'ul shaxslar guruhning ruhiy holati, ya'ni har bir tarbiyalanuvchining shaxsi, faoliyati, qiziqish darajasiga;
- tarbiyalanuvchilarning tarbiyalanganlik darajasi, tartib-intizomi qo'yingki, odob-axloq me'yorlariga bo'lgan munosabatiga;
- tarbiyalanuvchilar bilan olib boriladigan tarbiyaviy tadbirlarga bo'lgan munosabatiga (ijobiy yoki salbiy);
- ta'lim tashkiloti va guruhdagi ijtimoiy fikrga bo'ysunuvchanligiga;
- tarbiyalanuvchidagi o'zaro axloqiy muomala va munosabatlarga;
- ta'lim tashkilotida tashkil etilgan qonun-qoidalarga munosabat va unga amal qilishiga.

Yuqoridagilarga amal qilgan pedagog (tarbiyachi) o'z faoliyatini tashkil qilishda nimalarga e'tibor berishni tez anglab oladi.

Pedagogning bilim darajasi, sharqona fikr yurita bilishi, ish bilan harakatning birligi guruh tarbiyalanuvchilarini o'rganish va ulardagi ijobiy fazilatlarni takomillashtirib, salbiy xislatlarni yo'qotishga imkon beradi. O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, mustaqil fikrlaydigan, ezgu fazilatlarga ega yoshlarni voyaga yetkazish ustuvor vazifalardan biriga aylandi.

Quyidagi konsepsiya ta'lim tashkilotlarida yil davomida o'tkaziladigan tarbiyaviy ishlar bo'yicha alohida oylarni nomlash (keyingi o'rinlarda – oylik) amaliyotini joriy etish orqali madaniy, ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-amaliy va siyosiy tadbirlarning mazmuni, maqsadi, o'tkazish tartibi, muddatlari hamda ishtirokchilar tarkibini belgilaydi. (1-jadval).

¹ <https://lex.uz/uz/docs/-6600413>

1-jadval. Ta'lim tashkilotlarida yil davomida o'tkaziladigan ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy tadbirlarini yangi boshqichga ko'tarish strategiyasi.

T/r	Oylar nomi	Ijro muddati (oylar kesimida)	Tadbirlar oyligi mazmuni	Guruhlar kesimida	O'tkaziladigan tadbirlar
1.	"Vatanparvarlik" oyligi	yanvar	Vatanparvalik tuyg'usini va Vatan oldidagi mas'uliyat tuyg'usini rivojlantirish maqsadida 14-yanvar – "Vatan himoyachilari kuni" munosabati bilan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish; Vatanga ko'ksi qalqon - buyuk sarkardalar: Shiroq, To'maris, Spitamen, Jaloliddin Manguberdi, Temur Malik, Amir Temur, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi har bir buyuk sarkarda bobokalonlarimiz iqtiboslaridan misollar keltiriladi yoki ularning hayot yo'li haqidagi filmlar namoyishi etish; bolalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash maqsadida tanlov, sayohat, sport musobaqalarini o'tkazish.	kichik guruh	"Bizning armiya" mavzusida maketlar va rasmlar tanlovi.
				o'rta guruh	Tarixiy obidalar, madaniyat maskanlari va muzeylarga sayohatlar uyushtirish.
				katta va tayyorlov guruhlar	Milliy sport turlari va xalq o'yinlari: "Kurash", "Uloq", "Arqon tortish", "Chillak", "Besh tosh", "Oq terakmi, ko'k terak" kabi milliy xalq o'yinlari haqida ma'lumotlar beriladi va o'yinlar tashkil etiladi.
2.	"G'azalxonlik" oyligi	fevral	Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludi munosabati bilan "Ikkinchi Renassansning ikki buyuk siymosi" shiori ostida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish.	kichik guruh	"Ikki buyuk siymo" mavzusida davra suhbatlarini tashkil etish.
				o'rta guruh	Milliy va bolalar kutubxonalarga tashrif uyushtirish.
				katta va tayyorlov guruhlar	"Nazm va navo" g'azalxonlik kechasini tashkil etish.
3.	"Milliy qadriyatlar va ekologiya asrashi" oyligi	mart	O'zbekiston xalq shoirasi Zulfiya (Zulfiya Isroilova) tavallud kuniga bag'ishlab tadbirlar o'tkazish; 8-mart – "Xalqaro xotin-qizlar kuni" munosabati bilan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish; 21-mart – "Navro'z" umumxalq bayrami munosabati bilan "Xush kelibsan, Navro'zim" turkum ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish; bolalar orasida ekologik ong va ekologik madaniyatni yuksaltirishga qaratilgan "Mening birinchi niholim" videolavhalar tanlovi, "Tabiat in'omlari" nomli ijodiy ertak videolavhalar tanlovi, "Yashil maskanim" bolalar ekologik harakati tadbirlarini tashkil etish.	kichik guruh	"Xalqaro xotin-qizlar kuni" va "Navro'z" umumxalq bayrami munosabati bilan rasmlar tanlovini tashkil etish.
				o'rta guruh	Tarbiyalanuvchilarda milliy qadriyatlarimizga hurmatni kuchaytirish maqsadida varrak uchirish musobaqalari tashkil etish.
				katta va tayyorlov guruhlar	"Xalqaro xotin-qizlar kuni" va "Navro'z" umumxalq bayrami munosabati bilan maktab saylini tashkil etish. "Milliy liboslar" haftaligini tashkil etish.

4.	“Ajdodlar merosini o‘rganish” oyligi	aprel	2-aprel – Butunjahon bolalar kitobi kuni munosabati bilan “Respublika bolalar kutubxonasiga” tashriflarni tashkil etish; bolalarni buyuk sarkarda Amir Temur hayoti va faoliyati bilan yaqindan tanishtirish maqsadida “Farzandlari sog‘lom yurt qudratli bo‘lur” shiori ostida ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlar tashkil etish.	kichik guruh	“Temuriylar muzeyiga” va “Respublika kutubxonasiga” sayohatlar uyushtirish.
				o‘rta guruh	“Kitob-bizning do‘stimiz” mavzusida “Zukko bolajon” intellektual o‘yinini o‘tkazish. “Amir Temur- mening bobom” mavzusida rasmlar tanlovini tashkil etish.
				katta va tayyorlov guruhlar	“Buyuk sarkarda izdoshlari bo‘lamiz!” mavzusida ma‘naviy-ma‘rifiy bayram tadbirini tashkil etish.
5.	“Xotira - abadiy, inson qadri aziz” oyligi	may	9-may – “Xotira va qadrlash kuni”ga bag‘ishlab, ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlarni tashkil etish; bolalarni buyuk ma‘rifatparvar jadidlar faoliyati bilan yaqindan tanishtirish va jadid adabiyoti namoyondalari hayoti va ijodi bilan yaqindan tanishish maqsadida “Jadid izdoshlari” loyihasini o‘tkazish.	kichik guruh	Tarbiyalanuvchilar bilan madaniyat maskanlari va muzeylarga sayohatlar uyushtirish, faxriylar xonadonlariga tashriflar tashkil etish.
				o‘rta guruh	“Xotira – abadiy, qadr – muqaddas” mavzusida ma‘naviy-ma‘rifiy bayram tadbirini tashkil etish.
				katta va tayyorlov guruhlar	“Jadid izdoshlari” loyihasi doirasida “Buyuk ma‘rifatparvar allomalar” mavzusida videoroliklar tanlovini tashkil etish.
6.	“Mustaqil yurt farzandlari” oyligi	sentabr	Yangi o‘quv yilida Mustaqillik bayrami shiori ostida “Tantanali saflanish”, “Mustaqillik darslari” hamda pedagog xodimlar uchun “Ma‘naviyat soati”ni tashkil etish.	kichik guruh	“Xalqaro tinchlik kuni” munosabati bilan asfaltga rasm chizish tanlovini tashkil etish.
				o‘rta guruh	Mustaqillik bayrami shiori mavzusida videorolik tanlovini tashkil etish.
				katta va tayyorlov guruhlar	1-sentabr – “Mustaqillik bayrami” tadbirlarini o‘tkazish. Ta‘lim muassasasi atrofidagi va mahallalardagi keksalar, yolg‘iz yashovchi keksalar hamda nuroniyalar pansionatida yashovchi keksalar uchrashuvlar uyushtirish.
7.	“Ustozga ehtirom” oyligi	oktabr	“Qadri baland, o‘zi ulug‘ ustozim!” shiori ostida 1-oktabr – “O‘qituvchi va murabbiylar kuni” umumxalq bayramiga bag‘ishlab, madaniy-ma‘rifiy tadbirlarni tashkil etish; 21-oktyabr — O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbek tiliga Davlat tili maqomi berilgan kun”ga bag‘ishlangan ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlarni tashkil etish.	kichik guruh	“Ustozimga extirom” ijodiy ishlar tanlovi.
				o‘rta guruh	“Mening sevimli ustozim” mavzusida videoroliklar tanlovini tashkil etish.
				katta va tayyorlov guruhlar	“Ustozga extirom” hamda “Til-millat ko‘zgusi” mavzusida ma‘naviy-ma‘rifiy bayram tadbirlarini tashkil etish.

8.	"Bag'riken-glik" oyligi	noyabr	O'zbekiston Respublikasi Davlat bayrog'i qabul qilingan kun munosabati bilan tadbirlar tashkil etish; 16-noyabr – Xalqaro bag'rikenglik kuni munosabati bilan "Ma'rifat va millatlararo bag'rikenglik" shiori ostida madaniy-ma'rifiy tadbirlar haftaligini o'tkazish. Haftalik doirasida: Kichik guruh tarbiyalanuvchilari o'rtasida "Mening bag'rikeng dunyoyim" mavzusidagi eng yaxshi rasmlar tanlovi; O'rta guruh tarbiyalanuvchilari o'rtasida "Bag'rikenglik mening nazdimda" mavzusidagi eng yaxshi insholar tanlovi; Katta va tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilari o'rtasida milliy, kuy, raqs va qo'shiqlar, gala-konsertlar hamda milliy taomlar ko'rgazmalarini tashkil etish.	kichik guruh	O'zbekiston Respublikasi Davlat bayrog'i qabul qilingan kuni munosabati bilan rasmlar tanlovini o'tkazish.
				o'rta guruh	O'zbekiston Respublikasi Davlat bayrog'i qabul qilingan kuni munosabati bilan videoroliklar tanlovini o'tkazish. "Bag'rikenglik" oyligi doirasida "Mening bag'rikeng dunyoyim" mavzusida rasmlar tanlovini tashkil etish.
				katta va tayyorlov guruhlari	"Bayrog'imiz-g'ururimiz" mavzusida ma'naviy-ma'rifiy tadbir o'tkazish. "Bag'rikenglik" oyligi doirasida milliy liboslar ko'rgazmasi va milliy urf-odatlar festivalini tashkil etish.
9.	"Huquqiy savodxonlik" oyligi	dekabr	8-dekabr - O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligi munosabati bilan "Bizning huquq va burchlarimiz ma'naviy-ma'rifiy tadbirlari"ni tashkil etish; "Davlat madhiyasini birga kuylaymiz" nomli savlanish tadbirlarini tashkil etish. Tarbiyalanuvchilarni yo'l xarakati qoidalariga o'rgatishga qaratilgan "Hayot xavsizligi - o'z qo'lingda" tadbirini tashkil etish. Yangi yil bayramini o'tkazish.	kichik guruh	O'zbekiston Respublikasi Madhiyasi qabul qilingan kun munosabati bilan sinflar kesimida "Madhiyamni kuylayman" nomli savlanish tadbirlarini tashkil etish.
				o'rta guruh	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilingan kun munosabati bilan "Bizning huquq va burchlarimiz ma'naviy-ma'rifiy tadbirlari" o'tkazish.
				katta va tayyorlov guruhlari	Tarbiyalanuvchilarni yo'l xarakati qoidalariga o'rgatishga qaratilgan "Hayot xavsizligi - o'z qo'lingda" tadbirini tashkil etish.

Mazkur strategiyada tarbiyaviy ishlarning asosiy yo'nalishlari, maqsad va vazifalari quyidagicha berilgan: Insonni uning atrofini qurshab turgan vositalar - oilasi, ota-onasi, san'at, adabiyot, tabiat va hokazolar tarbiyalaydi.

Asrlar davomida shaxsning har tomonlama kamolotga erishuvi g'oyasi tarbiyaning yetakchi maqsadiga asos bo'lib keladi. Shaxsning har tomonlama kamolotga erishuvi - uning ayrim qirralari yoki xislatlarining to'laqonligini, ya'ni jismoniy, axloqiy, siyosiy, estetik, iqtisodiy, huquqiy qarashlari yig'indisini o'z ichiga oladi.

Jumladan:

- Tarbiyalanuvchilarni dunyoqarashga tayyorlash, hayot mazmunini tushunib olishda ko'maklashish, o'z-o'zini idora va nazorat qila bilishni shakllantirish, o'z shaxsiy turmushiga maqsadli yondashuv, ularda reja va amal birligi hissini uyg'otish;

- Tarbiyalanuvchilarni umuminsoniy va xalqimiz qadriyatlari, boy madaniyati bilan oshno qilish, ularda madaniy va ma'naviy bilimlarni egallashga bo'lgan talablarni shakllantirish, malakalarini oshirish, ularni tobora boyitish, ma'naviy tushunchalarini shakllantirish;

- har bir o'smirning, yigit va qizlarning bilimdonliklarini va ijodiy imkoniyatlarini aniqlab, ularni rivojlantirish va inson faoliyatining turli sohalarida joriy qilish. Bolalar ijodkorligi, iqtidorini yuzaga chiqarish va yanada qo'llab-quvvatlash uchun shart-sharoit hozirlash;

- insonparvarlikning axloqiy me'yorlarini shakllantirish (mehribonlik, bir-birlarini tushunadigan, shafqatlilik,

irqiy va milliy kamsitishlariga toqatsizlik), muomala odobi, ziyolilik madaniyati kabi tarbiyaviy choralar (nohaqlik, yolg'ochilik, tuhmat, chaqimchilikka toqatsizlik) keng qo'llanishi lozim;

- qonuniy jamoa axloqi va turmush qoidalariga hurmat bilan qarashni tarbiyalash – shaxsning noyob qirralariga hurmat bilan qarash va ijtimoiy mas'uliyat hislarini rivojlantirish, o'zi yashayotgan mamlakatning ravnaqi, insoniyat taraqqiyotini barqaror saqlab qolish yo'lida g'amxo'rlik qilish;

- vatanparvarlik - dunyoviy fikrlash, madaniyat arboblari bo'lgan alohida munosabat va uni o'rganish, o'z xalqi, davlati, uning himoyasi uchun hamisha shay bo'lib turish, O'zbekiston Respublikasi va boshqa davlatlarning ramzlariga hurmat bilan qarash. Yosh avlodni O'zbekiston Madhiyasi, Bayrog'i, Gerbi, Konstitutsiyasi va uning Prezidentiga sadoqatli qilib shakllantirish;

- eng oliy qadriyat hisoblangan mehnatga ijodiy munosabatni tarbiyalash, mehnatga ijodiy yondashish tadbirlarini kuchaytirish, ijtimoiy maqsadlarga intilish kabi xislatlarni tarbiyalash, amaliy munosabatlar - tadbirkorlik, to'g'riso'zlik va mas'uliyat hissini tarbiyalash;

- sog'lom turmush tarzi uchun intilishni tarbiyalash va rivojlantirish, munosib oila sohibi bo'lishga tayyorgarlik ko'rish. O'zining har bir xatti-harakatiga va uning oqibatiga mas'uliyat bilan qarash xislatlarini tarbiyalash uchun sharoit hozirlash.

- insonning atrof-muhitga ta'siri, kishilar bilan o'zaro munosabatlarida yuqoridagilarga amal qilish ruhida tarbiyalash;

- mustaqil davlat - O'zbekiston Respublikasining ichki va tashqi siyosatiga to'g'ri, xolisona baho berishga o'rgatish. Uning tinchliksevarlik, demokratik va boshqa davlatlarning ichki siyosatiga aralashmaslik, betaraflik, oshkora-ochiq tashqi siyosati va o'z xalqining turmush darajasini oshirishga yo'naltirilgan, uni ijtimoiy himoya qiladigan ichki siyosatini to'g'ri tushunmoq va tushuntirmoq kerak.

Tarbiyaning asosiy tizimi quyidagilar bo'lishi lozim:

- tarbiyada ulg'ayayotgan inson shaxsini oliy ijtimoiy qadriyat deb tan olish, har bir o'g'il-qizning betakror va o'ziga xosligini hurmatlash, uning ijtimoiy huquqi va erkinligi e'tiborda tutilishi;

- milliylikning o'ziga xos an'alariga tayanish. Lekin tarbiyaning milliy "bunyodkorligi" yosh avlodning ko'pmillatli va jahon madaniyati boyliklariga qiziqishlarini, intilishlarini inkor qilmaslik;

- tarbiyalanuvchilar hayotiy faoliyatida tarbiyaviy jarayonning asosini tashkil qilish. Bola, o'smir, yigit va qizlar ta'lim dargohida tahsil olayotgan chog'ida nafaqat bo'lg'usi katta hayotga tayyorgarlik ko'radilar, balki ana shu haqiqiy hayot bilan yashaydilar. Ta'lim tashkilotlarida bolalar yosh jihatlariga mos zarur, qiziqarli, to'laqonli hayot iqlimini yaratish, mehnat, xayriya, ijtimoiy-foydali, ijtimoiy-ko'ngilochar va shunga o'xshash tadbirlar tashkil etilishi lozimki, natijada o'quvchilar ko'ngillari tusagan ishga qo'l ursinlar, muvaffaqiyat hissini tuyib, o'zlariga ishonchlari ortsishi, axloqlari barqaror bo'lishlarini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur maqolada O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarning davlat siyosatidagi ahamiyati, ularning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni va jamiyat rivojiga qo'shayotgan hissasi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar jamiyatda sog'lom ijtimoiy muhit yaratish, milliy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirish, yoshlarni ma'naviy boy va barkamol shaxslar sifatida tarbiyalashda muhim tarbiyaviy omil hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining Yangi O'zbekiston strategiyasi doirasida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar keng ko'lamda olib borilmoqda. Bu jarayonda davlat rahbariyati tomonidan ma'naviyat va ma'rifat sohasiga qaratilgan e'tibor, xalqimizning ma'naviy merosini asrab-avaylash, yoshlarni milliy g'urur va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash borasidagi sa'y-harakatlar mamlakat taraqqiyotining muhim asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, xalqimizning boy ma'naviy merosi, milliy qadriyatlar va an'analarni yoshlar ongiga singdirish orqali ular orasida ijtimoiy muammolar, yot g'oyalarning tarqalishiga qarshi kurashish imkoniyati kuchaymoqda. Jumladan, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar yoshlarda tanqidiy fikrlash, ma'naviy mustaqillik va ijtimoiy mas'uliyat hissini rivojlantiradi. Bunday tadbirlar aholining barcha qatlamlariga mo'ljallangan bo'lib, ularni Vatan, xalq va jamiyat oldidagi burchlarini chuqur anglashga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Davlat tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil qilish. Sh.To'rayev va boshqalar. – Toshkent: "MERIT PRINT", 2023.
2. Samandarova G.A. – Tarbiyaviy ishlarni yangi bosqichga ko'tarish strategiyasi. Metodik qo'llanma. – T.: "ILM-MA'RIFAT" nashriyoti, 2024-y.
3. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun davlat o'quv dasturi "Ilk qadam"/takomillashtirilgan ikkinchi nashr/ Toshkent-2022.
4. Matchanov B.O. – Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy tarbiyani amalga oshirish. O'quv qo'llanma. – "Lesson press" nashriyoti, 2024-y.

Internet manbalari

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-5040-son qarori. <https://lex.uz/docs/-5344692>
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida" 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son farmoni. <https://lex.uz/uz/docs/-6600413>
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 02.07.2024-yildagi PF-98-son. <https://lex.uz/docs/-6994138>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

